

Mandat for nasjonal gjennomgang av revisjoner

Olje- og energidepartementet (OED) og miljøverndepartementet (MD) har fastsatt rammer for et prosjekt med sikte på å prioritere kommende revisjonssaker. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) skal ut fra forhåndsbestemte kriterier gjennomgå de vassdragskonsesjoner som kan revideres innen 2022 (340 konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven). Prioriteringen skal baseres på retningslinjer for behandling av revisjonssaker (av 25. mai 2012).

Formålet med prosjektet

- Få en samlet nasjonal oversikt over vassdrag der de samfunnsmessige gevinstene ved potensielle miljøforbedringer antas å overstige de samfunnsmessige konsekvensene og kostnadene i form av tapt produksjon, tapt reguleringsevne m.v. Direktoratene skal ut fra denne oversikten gi faglig råd om hvilke vassdrag, eller grupper av vassdrag som bør prioriteres med hensyn til reviderte eller nye vilkår som vil kunne medføre redusert kraftproduksjon.
- Se miljøforbedring i sammenheng med alle realistiske muligheter for ny produksjon gjennom opprustning og skånsomme utvidelser av eksisterende anlegg.
- Gi en nasjonal ramme for behandlingen av de enkelte sakene som kan gjøre det lettere å fatte avgjørelser i revisjonssakene.
- Bidra til realistiske forventninger lokalt og regionalt.
- Styrke samarbeidet mellom vassdrags- og energiforvaltningen og miljøforvaltningen.

Nasjonalt prosjekt

Gjennomgangen skal gjennomføres som et tidsavgrenset, nasjonalt prosjekt basert på de regler om revisjon som følger av vassdragsreguleringsloven under hensyntaken til naturmangfoldloven og vannforskriften. Analyseenheten er hele landet. En viss utjevning av de prioriterte vassdragene kan vurderes dersom det viser seg at de har en dårlig geografisk spredning.

Vurdering av krafttap

Det vil ikke bli lagt opp til å beregne konkrete tap for kraftproduksjon, verken vassdragsvis, regionalt eller nasjonalt. Det er imidlertid et mål for den nasjonale gjennomgangen at potensielle miljøgevinster skal vurderes opp mot redusert kraftproduksjon. Vannslipp for å oppnå ønskede miljøgevinster skal grovt anslås for hvert vassdrag, for eksempel basert på standardverdier for minstevannføring. Gjennomgangen legger imidlertid ikke opp til at reduksjonen utredes i detalj. Det forutsettes at den totale reduksjonen av kraftproduksjon holdes på et moderat nivå. Det er den sist oppdaterte tilsigsserien som skal legges til grunn for vurderingen av forholdet mellom potensielle miljøgevinster og redusert kraftproduksjon. Tidlig i prosjektet skal NVE vurdere om, og eventuelt hvordan, forventet framtidig tilsigsmønster kan inngå i vurderingen.

Grunnlag for prioritering

Prosjektet skal munne ut i en prioriteringsliste for et utvalg av vassdrag eller eventuelt gruppe/grupper med prioriterte vassdrag (revisjonssaker) der tiltak som medfører redusert kraftproduksjon er aktuelt. Prioriteringen må vektlegge forsyningssikkerhet, mulige miljøgevinster, flomsikkerhet, behov for å opprettholde produksjon og mulighet for ny produksjon gjennom opprustning og skånsomme utvidelser. Kriteriene i

revisjonsretningslinjene skal vektlegges i denne gjennomgangen. At et vassdrag er prioritert betyr i denne sammenhengen at vannslipp er aktuelt. Det er først under revisjonen at et eventuelt vannslipp blir behandlet konkret. At et vassdrag er prioritert betyr ikke nødvendigvis at det prioriteres først til saksbehandling, men betydningen av raskt å få mulige miljøgevinster tillegges vekt.

Saksbehandlingen

Prosjektet skal ikke komme i stedet for de vurderinger som må gjøres i behandlingen av den enkelte revisjonssak. At et vassdrag blir prioritert gir et signal om at det er aktuelt å pålegge minstevannføring og/eller magasinrestriksjoner i revisjonssaken innenfor de rammer som følger av vassdragsreguleringsloven. At et vassdrag faller utenfor prioriteringslisten utelukker ikke pålegg om produksjonsreducerende tiltak ved revisjon. Som hovedregel vil manglende prioritering likevel innebære at regulanten kun vil bli pålagt standardvilkår med hjemmel i vassdragsreguleringsloven. Pågående behandling av revisjonssakene skal videreføres uavhengig av denne gjennomgangen.

Arbeidet etter vannforskriften

Gjennomgangen er knyttet opp mot regelverket om revisjoner etter vassdragsreguleringsloven. Som del av prosjektet vil vannregionene (vannregionmyndighetene) bli invitert til å bidra med prioriteringer basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag. Disse innspillene er ikke del av planprosessen etter vannforskriften.

I tillegg til den nasjonale gjennomgangen vil lokale tiltaksanalyser og regionale forvaltningsplaner og annen relevant kunnskap inngå i grunnlaget for revisjonen. Den nasjonale gjennomgangen vil være et viktig innspill når miljømål skal settes for "sterkt modifiserte vannforekomster" i forvaltningsplanene som skal ligge til grunn for påfølgende sektorvedtak.

Dersom en forvaltningsplan innebærer en annen prioritering enn hva som følger av den nasjonale gjennomgangen, må det ved godkjenning av planen ved kgl.res. presiseres at planen ikke er i samsvar med den nasjonale prioriteringen.

Gjennomføring av oppdraget

NVE og DN foretar en gjennomgang av listen over konsesjoner/vassdrag. Det skal tas utgangspunkt i vassdragene, og ikke i de enkelte konsesjonene (kan være flere konsesjoner i samme vassdrag).

Følgende kategorier kan tenkes benyttet:

1. Vassdrag eller vassdragsavsnitt av stor verdi i henhold til prioriteringskriterier i revisjonsretningslinjene og hvor det sannsynligvis er behov for tiltak i form av minstevannføringer og/eller magasinrestriksjoner. De samfunnsmessige gevinstene ved mulige miljøforbedringer antas her å overstige de samfunnsmessige konsekvensene og kostnadene i form av tapt produksjon, tapt reguleringsevne, herunder tap for konsesjonæren.
 - a. Laksevassdrag (særlig nasjonale laksevassdrag) og andre anadrome vassdrag, samt innlandsvassdrag med viktige fiskestammer og store fiskeinteresser (eller potensial for å reetablere dette).

- b. Vassdrag som er spesielt viktige for friluftsliv, landskapsopplevelse og naturmangfold (utvalgte naturtyper og prioriterte arter, rødlistede vannrelaterte arter).
2. Vassdrag eller vassdragsavsnitt av stor verdi i henhold til prioriteringskriterier i retningslinjene og hvor det sannsynligvis kan oppnås gode miljøforbedringer ved innføring og bruk av standardvilkår eller der kostnadene i form av tapt produksjon overstiger gevinsten ved mulige miljøforbedringer.
3. Vassdrag som i mindre grad omfattes av prioriteringskriteriene i retningslinjene eller som har begrensede miljøutfordringer. Standardvilkår vil uansett bli innført i disse vassdragene ved revisjon.

Invitasjon til vannregionene

Parallelt med en intern gjennomgang av NVE og DN, inviteres vannregionene ved vannregionmyndigheten (VRM) til å komme med innspill til hvilke regulerte vassdrag som bør prioriteres regionalt og hvorfor. Utgangspunktet for prioritering skal være kriteriene i revisjonsretningslinjene. Det er opp til den enkelte vannregionmyndighet å bestemme om man vil gi innspill og hva slags intern prosess som eventuelt vurderes som nødvendig. En invitasjon sendes til VRM med frist om tilbakemelding innen 1. oktober 2012.

Bruk av eksisterende kunnskap

Gjennomgangen skal gjøres basert på tilgjengelig kunnskap. Følgende kilder til informasjon vil være aktuelle å benytte i prioriteringsarbeidet:

- Gjeldende forvaltningsplaner, tiltaksprogrammer og tiltaksanalyser etter vannforskriften
- Eksisterende informasjon om miljøeffekter i berørte vassdrag, herunder foreliggende rapporter (KU/konsesjoner, kunnskap framkommet ved oppfølging av konsesjonsvilkår, lakseregisteret, Samlet plan, verneplan)
- Relevante kunnskapsbaser (Naturbase, Vann-nett, vannmiljøsystemet, NVE Atlas, konsesjonsdatabasen)

Prioritering fra direktoratene

Basert på NVEs og DNs gjennomgang og innspill fra vannregionmyndigheten, skal NVE og DN foreta sin prioritering. I denne prioriteringen skal den ønskete miljøvirkningen ses opp mot virkninger for forsyningssikkerhet eller behov for å opprettholde produksjon, flomsikkerhet (virkning av eventuelle magasinrestriksjoner) og mulighet for opprustning og utvidelse (O/U) basert på en grov og teoretisk vurdering av potensielle prosjekter.

Leveranse fra prosjektet

Resultatene vil fremstilles først og fremst i tabellform. Det kan være aktuelt med supplerende tekst for enkelte vassdrag. Tabell og supplerende tekst skal leveres i form av en felles rapport fra NVE og DN. Leveransen vil i utgangspunktet være en prioritering av vassdrag der minstevannføring/magasinrestriksjoner er aktuelt (kategori 1) og en "nedprioritering" av vassdrag der det som hovedregel bare er aktuelt med standardvilkår (kategori 2 og 3).

Sluttproduktet bør, så langt det er mulig, være et felles, faglig råd om prioritering fra NVE og DN til departementene.

Organisering

Det skal etableres en prosjektgruppe fra NVE og DN. Behov for å trekke på ytterligere intern kompetanse styres av prosjektgruppen selv. Det skal etableres en styringsgruppe med representanter fra OED og MD.

Tidsramme og budsjett

NVE og DN får i oppdrag å gjennomføre prosjektet innen mai 2013. Det forutsettes at prosjektet gjennomføres innenfor eksisterende budsjettrammer.

